

СИНГАЇВСЬКА Г. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНІ К. Х. СЕЛИ “ВУЛИК”

У статті здійснено огляд структурних та функціональних особливостей антропонімів у романі К. Х. Сели “Вулик”. Охарактеризовано семантику авторських та історичних онімів роману.

Ключові слова: К. Х. Села, антропонімія, антропонім, онім, апелятив, власна назва, патронім, одно / дво / тричленне іменування, описова конструкція.

В статье рассматриваются структурные и функциональные особенности антропонимов в романе К. Х. Селы “Улей”. Охарактеризована семантика авторских и исторических онимов романа.

Ключевые слова: К. Х. Села, антропонимия, антропоним, оним, аппелятив, имя собственное, патроним, одно / двух / трехчленные имена, описательная конструкция.

The article deals with the structural and functional peculiarities of anthroponyms in novel “The Beehive” of C.J. Cela. It analyzes the semantic of original and historical onyms of the novel.

Key words: C. J. Cela, anthroponomy, anthroponym, onym, appellative, personal name, patronym, one / two / three-member nomination, depictive construction.

Антропоніміка – одна з наймолодших філологічних дисциплін, але коріння її сягають глибоко в давнину. Антропоніміка (грец. *anthropos* – людина, *онума* – ім’я) – розділ ономастики, який вивчає антропоніми – особові імена, імена по батькові, прізвища, прізвиська, псевдоніми, закономірності їх виникнення, розвитку, функціонування та розповсюдження. Антропоніми є найважливішою ланкою, що пов’язує людину з безпосереднім оточенням і суспільством у цілому. Людина живе не просто серед людей, але і серед імен, які утворюють навколо кожної людини певний континуум, особливий національно-культурний простір, єдиний для всього мовного колективу та індивідуальний для будь-якого окремого його члена [1:5].

Актуальність даної роботи зумовлена підвищеною увагою сучасної лінгвістики до антропоцентричної парадигми, і, як наслідок, до іменування людини, що передбачає особливий інтерес до вивчення антропонімів не тільки в реальному вжитку, але й в художньому тексті.

При антропоцентричному підході виникає необхідність вивчення мовної особистості автора, яка яскраво проявляється в ономастиконі його творів, через те, що власні назви свідомо відібрані

митцем для вирішення певних творчих завдань. Антропонімія художнього тексту відіграє важливу роль у розумінні історико-філософського і соціально-культурного змісту як окремого твору так і всієї духовної спадщини автора. Антропонімія в художньому тексті не лише містить смислову інформацію, а й виражає позатекстові параметри образу автора, оскільки “добір антропонімів для митця – це прояв його літературної індивідуальності та художньої майстерності на фоні реальної суспільно-історичної дійсності” [2:4].

Власні імена можуть виступати як національні знаки, тобто вони реалізують функцію етномовного знака, що вказує на приналежність їх носіїв до певного етносу та мови. Деякі дослідники говорять у даному випадку про інформативну функцію власних назв. Художня проза, яка не є фотографією чи зліпком реальної дійсності, багато в чому користується прообразами з реального життя і в цьому сенсі копіює соціальні феномени, до числа яких відносяться як процеси створення імен, так і їхній продукт – власне антропоніми.

Дослідження функціонально-стилістичних особливостей антропонімії в художньому тексті – одна з найважливіших проблем не лише сучасної романської ономастики, а й один із аспектів вивчення авторської точки зору в художньому тексті, де номінації персонажа “виконують функції, що виходять за межі категоріального граматичного значення цих класів слів і, таким чином, беруть участь у формуванні смислового аспекту тексту” [3:310].

На відміну від імені в реальному житті, оніми в художньому творі семантично наповнені, оскільки окрім номінативної, доповнені характеристичною функцією. Так, О. В. Суперанська вважає, що письменник паралельно створює ім’я і образ, які взаємно уточнюють і доповнюють одне одного [4:133].

Ступінь насиченості художнього тексту і всієї творчості письменника власними назвами може варіюватися від декількох одиниць до декількох тисяч. До ономастичного простору входять і похідні утворення від власних назв, і контекстуальні власні назви, і займенникові субститути, і перифрази найближчого контексту. У художньому світі ономастична лексика виступає у кожного письменника як особливий стилістично і семантично маркований експресивний засіб.

Творчість одного з найвідоміших письменників сучасної Іспанії Каміло Хосе Сели привертала увагу багатьох дослідників завдяки

характерній особливості всіх його творів – необмеженому володінню всіма ресурсами іспанської мови, як літературної, так і розмовної. Коментуючи стиль роману “Вулик”, Х. Урругія зауважує, що “Села досягає ефекту співпраці між ліричною та вульгарною мовними стихіями, які обіймаються, мов брати, і проникають одне в одне, з метою створення у читацькому сприйнятті вражень, зовні суперечливих, через механізми інстинктивного прийняття-відштовхування” [5:35]. Специфічне почуття гумору майстерно поєднується з ліризмом, який створюється самим принципом фрагментації оповідання на короткі епізоди й поетичними прийомами ритмізації тексту. Для чого автор послуговується рекурентними повторами, анафорами, паралелізмами тощо. Мова виблискує чудовими несподіваними антитезами та метафорами.

Уміння Сели відчувати кожне слово, кожну фразу, а також його особливе, специфічне почуття гумору неодноразово відзначали різні дослідники [6; 7; 8; 9]. Антропонімія К. Х. Сели становить великий інтерес ще і тому, що є визнаним талант письменника характеризувати своїх героїв двома-трьома точними і неповторними рисами, серед яких не останнє місце займає ім’я персонажа [10:32].

Метою статті є вивчення структурно-стилістичної своєрідності власних назв у текстах письменника, визначення ролі особистого імені у створенні художнього образу персонажів. При цьому особлива увага приділяється семантичній інтерпретації власних імен персонажів.

Об’єктом дослідження є система антропонімів у романі К. Х. Сели “Вулик”, що розглядається у сукупності своїх парадигматичних і синтагматичних характеристик.

Предметом дослідження є морфологічні, семантико-стилістичні і прагматичні особливості іспанських антропонімів.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Необхідно зазначити, що антропоніми, як одиниці мови, пов’язані з характеристикою людини, її діяльністю, детально вивчаються з погляду різних аспектів (історія окремих розрядів онімів, їх функціонування і т. ін.). Одним із провідних напрямків сучасної ономастики є дослідження власних назв у художньому тексті. На значимість даної проблематики неодноразово вказували багато вчених [11; 12; 13; 14].

За останні десятиліття в романському мовознавстві з'явилася велика кількість фундаментальних праць, присвячених як загальним проблемам власних назв та розвитку іспанської антропонімічної системи в цілому, її витокам та сучасним юридичним нормам іменування людей, так і процесам історичного формування самобутніх ономастичних систем народів, що населяють іспанську державу (Галісії, Країни Басків, Каталонії, Андалузії і інш.). Поміж інших слід виділити праці Консуело Гарсія Гальярін “El nombre propio: estudios de historia lingüística española” (1999) [14]; Л. Мелгар Валеро “El libro de los nombres” (2001) [15]; Х. Л. Алонсо Ернандес “Historia de mil y un Juanes: (onomástica, literatura y folklore)” (2000) [16]; монографії Ю. О. Рилова “Очерки романской антропонимии” (2000) [17], “Системные и дискурсивные свойства испанских антропонимов” (2010) [18].

Вивченню літературно-художнього антропонімікону К. С. Сели присвячені роботи С. Суарес Солис [19], К. В. Лопатіної [20].

Антропонімія художнього твору як система власних особових назв заслуговує окремого ґрунтовного вивчення як з теоретичного, так і з практичного погляду, бо антропоніми відіграють важливу роль у розкритті головної теми та ідеї, авторського задуму та сюжету, вони є ключовими словами у складній композиції художнього тексту. Робота письменника передбачає добір імен або створення нових на основі наявних моделей та переходу апелювативів у розряди онімів. Завдяки власним назвам читач сприймає художній текст через низку асоціацій, які впливають на розуміння твору та його декодування.

Власні назви у художній літературі не випадково привертають увагу численних дослідників. Імена мають виняткову здатність кодувати значний обсяг інформації та є одним із засобів втілення художньої ідеї твору та авторських інтенцій. З одного боку, вони можуть нести в собі інформацію про національну, соціальну та вікову приналежність персонажа, вказівку на хронотоп твору. З іншого боку, перевага того чи іншого власного імені допомагає глибше проникнути в сутність мовної особистості письменника, виділити особливості його індивідуального стилю. Таким чином, літературні антропоніми багато чого можуть розповісти як про персонажів, так і про автора твору.

Як зазначає Г. П. Ковальов, вибір імені персонажа, окрім авторської свідомості, зумовлений системністю імені у самому творі:

літературні антропоніми є системними вже за умови включення їх до твору; системністю хронотопа: системність імен зумовлюється часом, відображеним у творі, а також періодом, в який автор писав цей твір; соціальністю системи: оскільки імена відображають або єдність соціальних верств або їх розрізнення [21:285–286].

Важливість антропонімікону твору визначається, перш за все, абсолютною антропоцентричністю, “людиноспрямованістю” художнього тексту, як однією з його основних категоріальних ознак. Адже у центрі будь-якого художнього твору, незалежно від конкретної теми, проблеми, сюжету, завжди стоїть людина.

Проникнення в творчу лабораторію письменників та вивчення чорнових редакцій багатьох творів показує, що для будь-якого автора вибір імені героя – важливий момент у роботі над художнім твором. Письменники підбирають імена з особливою ретельністю, намагаючись не порушувати історичної достовірності твору і одночасно реалізувати свій художній задум.

Семантика власного імені варіюється в дуже широких межах за рахунок яскраво вираженої здатності прирощувати контекстні, асоціативні та фонові значення. У художньому творі, у галузі словесно-образотворчого мистецтва, власне ім'я, безумовно, є семантично повноцінної одиницею. Воно є експресивним та образним у силу того, що стає компонентом художнього зображення, тобто є одиницею, інструментом художньої творчості, за допомогою якої відбувається освоєння зображуваного.

Саме тому, що будь-який художній текст є стилістично та функціонально замкнутою структурою, власне ім'я обростає в ньому безліччю складних смислових зв'язків, асоціацій і конотацій. Власні назви в системі художнього тексту виступають в якості сигналу, який збуджує великий комплекс асоціативних значень. Цей комплекс називають індивідуально-художнім значенням власного імені. Формування індивідуально-художнього значення відбувається на основі семантичної взаємодії власної назви з усіма рівнями семантичної композиції у їх синтагматичних і парадигматичних зв'язках та відносинах.

У загальному інформаційному просторі ім'я має безліч асоціацій, обумовлених його багатовіковим існуванням спочатку як слова і потім вже як власного імені. Різномайття цих асоціацій зводиться до наступних основних складових: етимологічне значення;

співзвучність імені з різними іншими словами, а також ремінісцентний потенціал імені, тобто значення, якого набуває ім'я в результаті його вживання у міфології (у тому числі в різних релігійних системах) та фольклорі; асоціації з історичними особами та літературними персонажами, які носили це ім'я.

Автор твору в залежності від свого світогляду, рівня освіченості, сфери інтересів знайомий з тими чи іншими асоціативними можливостями імені, виходячи з яких і називає свій персонаж. Потрапляючи в новий контекст (літературний твір, створений автором) ім'я вступає в складні взаємовідносини з образом персонажа та сюжетом твору, в результаті чого збагачується додатковими смислами [12:8]. Потенційні можливості експресії, закладені у власних іменах, як багатогранної і оригінальної лексико-граматичної категорії, що побутує в загальнонародному слововживанні, активізуються письменниками.

Таким чином, до входження в текст художнього твору антропоніми володіють певним семантичним потенціалом. У тексті твору, в результаті взаємодії з сюжетом та контекстом, літературні антропоніми можуть актуалізувати окремі компоненти свого плану змісту, а також вбирати в себе зміст образу персонажа і, таким чином, перетворюватися на семантично повноцінні одиниці.

У художньому творі зберігаються облігаторні мовні функції антропоніма, оскільки, втративши їх, антропонім не буде сприйматися як ім'я, але вони відходять на другий план. Функціональна трансформація власних імен в художній літературі перш за все полягає у тому, що пріоритет номінації (диференціації) “відступає під натиском стилістики”. Таким чином, головною функцією антропонімів у художньому тексті можна назвати стилістичну [22:35–37], яка базується на здатності антропоніма нести інформацію про персонажа та формувати у читача певне ставлення до героя.

Проте літературний антропонім є поліфункціональним. Він також є ключовим словом, змістовим стрижнем твору, що дозволяє виділити ще одну важливу функцію літературного імені: текстоутворюючу, під якою розуміється властивість ономастичних одиниць бути сполучним і конструктивним елементом змістовно-значеннєвого інформаційного простору і структури тексту [23:17].

У художньому тексті ім'я героя набуває особливого значення, воно стає тим “фокусом думки”, “знаком”, який у згорнутому вигляді містить смислове ядро образу і його авторську оцінку. Ступінь насиченості художнього тексту антропонімами може бути різною: від нуля до декількох тисяч одиниць. Всі вони, разом узяті, складають так званий антропонімічний простір або антропонімікон тексту. Сам антропонімікон, його склад, відбір та взаємодія з контекстом визначається законами жанру та художнім методом письменника, родом і видом літературного твору та законами його побудови, відповідністю сюжетно-тематичному змісту тексту, естетичним навантаженням імені у вузькому та широкому контексті та багатьма індивідуально-неповторними творчими особливостями стилю письменника в цілому.

Роман “Вулик” – знаковий твір, який найточніше відтворює атмосферу іспанського суспільства по закінченні громадянської війни, відновлює перервану цією національною катастрофою літературну традицію й відкриває якісно нову сторінку розвитку мови літератури, збагачуючи її засобами, спроможними розкрити драму життя сучасної людини.

У реалізмі К. Х. Сели важко не помітити чимало новаторських рис. Насамперед у творі зникає традиційний для роману ХІХ ст. протагоніст. Деякі критики охрестили “Вулик” структурним романом, оскільки в ньому місце індивідуального персонажа заступає персонаж колективний: історія героя, яка становила вісь оповіді у творах реалізму, губиться у фрагментарній дійсності, складові якої актуалізуються в теперішньому часі. Села зазначає: “Вулик” – це роман без героя, в якому всі персонажі, мов равлик, ховаються у власній душевній дрібноті” [28:5]. Як висловлюється Х. Уррутія, це “людська магма, що набуває власної особистості й репрезентує тотальне суспільство, населення міста. Усі персонажі трактуються винятково з нарративної точки зору, абсолютно однаково, без надання переваги жодному з них” [5:17]. За підрахунками Х. М. Кабальєро Бональда [27:24], на сторінках твору з'являється двісті дев'яносто шість звичайних літературних персонажів і п'ятдесят історичних постатей. Серед цієї навали дійових осіб та імен лише тридцять персонажів час від часу висуваються на перший план: донья Вісі, її дочка Хулія, Вентура Агуадо, донья Роса, сеньйорита Ельвіра, Наті, Роберто Гонсалес, його дружина Філо і, звичайно, Мартін Марко,

поет дисидентського типу, невдаха, гнаний суспільством. Він присутній у тридцять одному фрагменті з двохсот п'ятнадцяти, і це єдиний персонаж, який з'являється в усіх розділах і фіналі. Марко перебуває в центрі насиченої мережі людей, багато з яких має з ним ті або ті стосунки. Е. Аларкос Льорах писав, що Марко ніби сплітає невидиме павутиння, яке непомітно зв'язує весь роман [20:4]. Марко – у буквальному перекладі означає рамка, тобто коло, до якого уписується сукупність чого-небудь, а ще одним значенням цього слова є дерев'яний каркас, рамка, у якому тримаються бджолині соти у вулику. Села використав ім'я з актуалізованою семантикою не випадково, а для того, щоб ще раз підкреслити його виняткову роль як зв'язувальної ланки для решти персонажів. У фіналі всі пов'язані з ним персонажі починають виявляти занепокоєння його долею. Таким чином, Мартін Марко забезпечує загальну зв'язність тексту твору і постає на його сторінках як згадка про звичного індивідуального героя соціальних романів ХІХ ст.

Проте переважна більшість персонажів проминає миттєво, майже не залишаючи сліду у свідомості читача. За висловом Сели, це нагромадження індивідів нагадує “потік, вулик людей, які іноді щасливі, а іноді ні” [28:5]. Через фрагментарність і відсутність звичного змісту роман Сели є прикладом відкритого твору, чия навмисно дезорганізована структура відтворює стан безладу і хаосу, які панували у повоєнному Мадриді.

У романі К. Х. Сели “Вулик” відображені діалектичні взаємини між головними соціальними класами іспанського суспільства. На сторінках роману представлені, з одного боку, типи бездіяльної буржуазії (Пабло Алонсо), підприємців (дон Маріо де ла Вега, донья Роса), власників майна або лихварів (дон Тринідад Гарсія) і, з іншого боку, величезна група персонажів, які ведуть боротьбу за виживання: це і службовці (Роберто Гонсалес), і представники нижчих класів (робітники, офіціанти, служники), елементи декласовані (повії) або божемні (Мартін). Долі персонажів позначені трагедією щойно завершеної громадянської війни, а сама іспанська реальність відображена настільки точно, що сам Села в одному зі своїх інтерв'ю наполягав: цей роман – лише картина певного історичного моменту в певному географічному середовищі, у цьому разі Мадрида сорокових років, де панують відчуження, розгубленість, відчай, фізична і моральна убогість.

У “Вулику” структурно-семантичні особливості власних імен сприяють відображенню історичної епохи і складності соціальної ситуації в Іспанії тих років. Вони мають культурне й символічне забарвлення, вербально втілюють художню концепцію твору та розв’язують індивідуально-естетичні завдання.

К. Х. Села, який віртуозно володіє рідною мовою, використовував усі різновиди іспанської антропонімічної моделі; прості, складні та змішані імена, а також патронімічні, топонімічні прізвища і прізвиська згідно з принципом історичної вірогідності і художніми цілями.

Цікаво відзначити, що для персонажів, які мають певну сюжетну важливість, Села переважно використовує особисте ім’я, а для фонових персонажів – більш повний тип іменування: ім’я + прізвище, або ім’я + прізвище батька + прізвище матері, або яскраве образне іменування за прізвиськом або псевдонімом.

Для більшості персонажів роману “Вулик” Села використовує одне прізвище: *Martín Marco, Celestino Ortiz, Pablo Alonso, Nati Robles, Leoncio Maestre*. Ще однією особливістю антропонімікона творів Каміло Хосе Сели є надання переваги прізвищу *López*. У романі “Вулик” також помітна ця тенденція: *Consortio López, don Obdulio Cortés López, Lola y Josefa López, Francisco López, Filomena López Moreno, Ramiro López Puente, Marina López Ortega*, та ін.

Іншою характерною рисою творів Сели є обернена пропорційність між антропонімом і значимістю персонажа: для сюжетно важливих персонажів письменник обирає простий антропонім, а незначних персонажів наділяє незвичайним іменем. У романі “Вулик” багато нічого не значущих для розвитку сюжету осіб, які мають гучні імена, що привертають увагу читача: *Joaquín Bustamante Valls, Edmundo Páez Pacheco, Ventura Aguado Despuols* та ін. Імена ж основних діючих осіб досить звичайні: *Martín, Rosa, Elvira, Roque, María, Felipe*.

Наступною особливістю антропонімікона творів К. Х. Сели є використання виразних закінчень *-én, -án*, та особливо *-ón*. Зустрічаються подібні імена і в романі “Вулик”: *Gonzalo Sisemón, don Francisco Robles y López-Patón, doña Margot Sobrón*.

Важлива риса творення антропонімів у художніх текстах – зменшувально-пестливі варіанти власних імен, що пов’язане з великими стилістичними можливостями використання димінутивів у

художньому дискурсі. У романі К. Х. Сели “Булик” звичайні форми імені утворюються за допомогою апокопи: *Filo (Filomena), Visi (Visitación), Mari Tere (María Teresa), Nati (Natividad), Trini (Trinidad)*; шляхом суфіксації: *-ito, -ita Socorríto, Emilita, Alfonsito, Marujita, Elvirita, Matildita, Juanita, Laurita, Petrita, Purita, Julita, Paquita, Clarita, Victorita; -iño, -ín Santiaguíño, Javierín*; поширеним є вживання суплетивних форм, до яких іноді додаються суфікси: *Paco – Francisco, Pepe – José, Paquito, Paquita*.

У стилістичному використанні димінутивів помітною є симпатія автора до деяких персонажів, таких як Ельвірита, Вікторита через їхню нещасливу долю. Проте частіше в романі зустрічаються димінутивні форми жіночих імен як засіб створення комічного ефекту. “*Macario y su novia muy cogiditos de la mano, están sentados en un banco en el cuchitril de la señora Fructuosa, tía de la Matildita ... Macario es un chico muy fino que todos los días da las gracias a la señora Fructuosa. Matildita tiene el pelo como la panocha y es algo corta de vista. Es pequeña y graciosa, aunque feuchina, y da, cuando puede alguna clase de piano ... Matildita tiene treinta y nueve años*” [27:224]. “*Макаріо та його дівчина, взявшись за руки, сидять на ослінчику в комірчині сеньйори Фруктуоси, Матильдитиної тітки ... Макаріо – дуже чемний хлопець і щодня дякує сеньйорі Фруктуосі. У Матильдити волосся, наче кукурудзяне волоття, вона короткозора, невисока на зріст, але досить зграбна, хоча на вигляд непоказна. При нагоді вона дає уроки гри на піаніно... Матильдиті тридцять дев'ять років*” [28:122]. У цьому прикладі, за допомогою протиставлення словотвірних суфіксів імен персонажів, письменник хотів підкреслити власне протиставлення персонажів: *-ita* маленька, квола, нещасна Матильдита та *-osa* повна, весела, “соковита” Фруктуоса [20:122].

Окрім імені та прізвища, Каміло Хосе Села використовує в художньому творі прізвисько, в якому відбивається фантазія автора, його спостережливість, уміння виокремити в людині риси, які дуже влучно характеризують її позитивні чи, навпаки, негативні риси, увиразнюючи іронічне або й саркастичне ставлення автора. Насамперед у прізвиськах міститься диференційна ознака референта, яка має важливе значення при утворенні таких антропонімів (*leñadora La Marraca; doña Carmen – Pelo de Muerta, Saltaprados; Trinidad La Uruguayá; Telmo – Pito Tiñoso; Paco, el Sardina; La Pelona; La*

Fotógrafa y Pepe, el Astilla). Іноді прізвиська супроводжуються іронічним коментарем, наприклад, у романі “Вулик”: “*A la Uruguaya la llaman así porque es de Buenos Aires*” [27:269]. “*Уругвайкою її звать тому, що вона родом із Буенос-Айреса*” [28:155]; “... *una señora vieja llena de puntillas y pintada como una mona, que lleva peluquín y que se llama doña Carmen. En el barrio a doña Carmen la llaman, por mal nombre, Pelo de muerta. Los chicos de la calle prefieren llamarle Saltaprados*” [27:337]. “...*такої собі доньї Кармен – розмальованої, наче мавпа, старої, яка завжди ходить уся в мереживах і носить перуку. Сусіди між собою звать донью Кармен Пелехатою Небіжкою. Дітлахам більш до вподоби прізвисько Коник-Стрибунець*” [28:229].

У романі “Вулик” вживається усього дванадцять прізвиськ. За термінологією Д. І. Єрмоловича [24:91], усі вони є позаситуативними, тобто закріплюються за персонажем у різних ситуаціях і використовуються регулярно відносно одного й того ж персонажа. Стилiстична експресія оцінності прізвиськ виникає завдяки їхній семантичній двоплановості: етимологічне (відапелятивне) значення основи накладається на власне ономастичне, номінативне, і, як наслідок, перше значення посилює друге і робить його оцінним і двоплановим [25:45]. Стосовно прізвиськ у романі “Вулик”, складно судити про їхню мотивованість, оскільки вони належать не головним діючим особам, а другорядним персонажам: *Los Pelones* (Плішиви) – у фігуральному значенні, *бідні; убогі; Los Raposos* (Задираки) – хитруни; *Pito Tiñoso* (Шолудивий): *pito* – сигаретка, *tiñoso* – жалюгідна; *Pepe, el Astilla* (Пене-Обломок); *La Fotógrafa* (Споглядачко).

Прізвиська належать до периферії ономастичного простору і є, перш за все, фактом територіально і соціально обмеженого мовлення, функціонують у діалектному, сленговому і жаргонно-арготичному середовищі [26:102]. Цим пояснюється величезний потенціал прізвиськ у художньому творі: за їх допомогою можна не тільки експлікувати авторську іронію стосовно персонажа або його поведінки, а також соціально, діалектно або національно маркувати дійову особу. Для введення двох прізвиськ в романі “Вулик” К. Х. Села використовує специфічний термін *alias*, який українською перекладається *відомий як*. Цей термін в іспанській лінгвокультурі позначає підпільне прізвисько і пов’язаний у першу чергу з

кримінальними елементами. У романі “Вулик” він використовується відносно двох чоловіків нестандартної сексуальної орієнтації, що входять до кримінальних верств суспільства.

Існує велика кількість класифікацій літературних антропонімів. Доволі розповсюдженим є розподіл на літературні антропоніми першого плану (під якими дослідники розуміють сюжетних, діючих персонажів), і другого плану (під якими розуміються імена історичних осіб, відомих літературних і міфологічних героїв, позасюжетних персонажів, які згадуються у творі).

Д. І. Єрмолович пропонує виділяти одиничні та множинні антропоніми. Одиничними він називає імена людей, чиї популярність і слава проявляються у позаконтекстному вживанні, тобто кожний член мовного колективу розуміє, про кого йдеться. Сфера їхнього вжитку – весь мовний колектив. Таким чином, екстралінгвістичний фактор – популярність людини у суспільстві – знаходить лінгвістичне вираження у тому, що власні назви не потребують уточнювального контексту. Множинними є антропоніми, які в мовній свідомості колектива не пов’язуються з якоюсь однією людиною і характеризуються тим, що комунікативна сфера, в якій вони визначають одного референта, є обмеженою. Тому при введенні до більш широкої сфери спілкування множинні антропоніми супроводжуються уточнювальним контекстом [24:39].

Н. В. Виноградова називає імена реальних історичних осіб (письменників, художників, вчених, музикантів, суспільних діячів і т.д.), а також імена літературних чи міфологічних героїв, що згадуються у творі, іменами-цитатами, оскільки цитатою є “будь-який елемент тексту, що має ремінісцентний потенціал і в певних умовах реалізує його” 33 [12:118]. Використане письменником ім’я-цитата збагачує авторський твір смислами, пов’язаними з попереднім використанням імені [12:119]. Навіть історична власна назва, що є елементом художньої форми твору, дуже часто активізує свої потенційні семантико-експресивні можливості. В романі “Вулик” К. Х. Села використовує всього 50 власних імен відомих людей, а також міфологічних або літературних персонажів. Культурно-історичний фон представлений у творі іменами іспанських політичних діячів: Alcalá Zamora, Gil Robles, Primo de Rivera, Cipriano Mera, general Prim, Alejandro Lerroux, Vázquez Mella, Gascón; іменами політичних діячів світового рівня: Hitler, Churchill, Roosevelt, Stalin,

Napoleón; іменами королівських осіб: Isabel la Católica, Ataúlfo, Sigerico, Walia, Teodoredó, Turismundo; іменами літературних діячів, письменників і поетів: Cervantes, Juan Ramón (Jiménez), Byron, León Tolstoi, Holderin, Keats, Valéry, Ruben, Mallarmé; іменами акторів, актрис, режисерів: Jean Harlow, Joan Crawford, René Clair, Frank Capra, Antonio Vico, Mercedes Vecino; іменами церковних діячів: cardenal Cisneros; іменами вчених і філософів: Platón, Isaak Peral, Nietsche; іменами злочинців: Navarrete; іменами святих і біблійних персонажів: Santa María, Cain, Jesús Medinaceli, San Luís Gonzaga, Santa María Magdalena, San José de Calasanz; іменами вигаданих осіб: персонаж Мадридського вуличного фольклору madame Pimentón, персонажі літературних творів Don Jacinto del Castillo, Doña Leonor de la Rosa, Margarita Gautier; іменами міфологічних героїв: Venus.

На підставі наведеної типології можна зробити такі висновки: серед імен, що складають культурно-ономастичний фон твору, найбільше вживаються імена реальних історичних осіб, особливо політичних і літературних діячів, що є цілком природним для реалістичного твору, який найточніше відтворює атмосферу іспанського суспільства по закінченні громадянської війни. Також численними є згадування імен святих і біблійних персонажів, що пов'язано із сильним впливом католицької церкви на іспанське суспільство.

Висновки дослідження. Таким чином, можна зробити висновок, що основна маса антропонімів в романі “Вулик” належить фоновим персонажам, імена яких беруть участь у змістовому розгортанні метафоричної назви роману. Письменник використовує їх для створення у читача відчуття “потoku, вулику людей”, для підсилення загальної образності твору. Його антропонімічна лабораторія семантично глибока й насичена, прізвища, утворені морфологічним і лексико-семантичним способами, створюють своєрідні мікрохарактеристики персонажів, мають комунікативно-прагматичну скерованість та несуть національно-мовний колорит. Система антропонімів роману – результат ретельного авторського добору. Вони мають істотне функціональне навантаження: виконання номінативної, хронотопічної, соціальної, експресивної, семантичної та текстотвірної функцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рылов Ю. А. Имена собственные в индоевропейских языках. Романская и русская антропонимика : [монография] / Юрий Алексеевич Рылов. – М. : Восток-Запад, 2006. – 314 с.
2. Шестопалова Л. Д. Специфіка антропонімів у химерній прозі (на матеріалі творчості В. Дрозда) 2006 року : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Л. Д. Шестопалова. – Одеса, 2006. – 19 с.
3. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту / М. Крупа. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. – 416 с.
4. Суперанская А. В. Общая теория имени собственного / Александра Васильевна Суперанская. – [2-е изд.]. – М. : URSS, 2007. – 368 с.
5. Urrutia J. Introducción a Cela C.J “La colmena” / Jorge Urrutia. – Madrid : Cátedra, 1988. – 347 p.
6. Ortega J. El humor de Cela en La Colmena / J. Ortega // Cuadernos Hispanoamericanos. – 1967. – № 208. – P. 159–164.
7. Asún R. Introducción a Cela C. J. “La colmena” / R. Asún. – Madrid : Castalia, 1984. – P. 7–73.
8. Umbral F. Cela: un cadáver exquisito / F. Umbral. – Barcelona : Planeta, 2003. – 224 p.
9. Moreiro J. Introducción a Cela C. J. “La Colmena” / J. Moreiro. – Madrid : EDAF, 2002. – P. 9–39.
10. Alonso E. Introducción a Cela C. J. “La colmena” / E. Alonso. – Madrid : Colección Austral, 1997. – P. 26–40.
11. Васильева Н. В. Собственное имя в мире текста / Н. В. Васильева. – М. : Книжный дом “Либроком”, 2009. – 224 с.
12. Виноградова Н. В. Имя персонажа в художественном тексте: функционально-семантическая типология : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.01.08 “Теория литературы. Текстология” / Наталья Васильевна Виноградова ; Тверск. гос. ун-т. – Тверь, 2001. – 23 с.
13. Ковалев Г. Ф. Писатель. Имя. Текст / Геннадий Филиппович Ковалев. – Воронеж : ВГУ, 2004. – 340 с.
14. García Gallarín C. El nombre propio: estudios de historia lingüística española / C. García Gallarín. – Madrid : PafRom- Centro de Madrid, 1999. – 258 p.
15. Melgar Valero L. T. El libro de los nombres / L. T. Melgar Valero. – Madrid : Libsa, D.L., 2001. – 309 p.
16. Alonso Hernández J. L. Historia de mil y un Juanes (onomástica, literatura y folklore) / J. L. Alonso Hernández. – Salamanca : Ediciones Universitarias de Salamanca, 2000. – 391 p.
17. Рылов Ю. А. Очерки романской антропонимии : [монография] / Юрий Алексеевич Рылов. – Воронеж : ЦЧКИ, 2000. – 163 с.
18. Системные и дискурсивные свойства испанских антропонимов / [Ю. А. Рылов, В. В. Корнева, Н. В. Шеминова, К. В. Лопатина, Е. В. Варнавская] ; под. ред. проф. Ю. А. Рылова. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 2010. – 390 с.
19. Suárez Solís S. El léxico de Camilo José Cela / S. Suárez Solís. – MadridBarcelona : Alfaguara, 1969. – 565 p.
20. Лопатина К. В. Антропонимический мир романа К. Х. Селы “Улей” : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук / Ксения Викторовна Лопатина. – Воронеж, 2008. – 23 с.
21. Ковалев Г. Ф. Направления исследований имен собственных в художественных произведениях / Геннадий Филиппович Ковалев // Материалы по русско-славянскому языкознанию. – Воронеж : ВГУ, 2007. – С. 283–289.
22. Карпенко Ю. А. Имя собственное в художественной литературе // Филологические науки. – 1986. – № 4. – С. 34–40.
23. Воронова И. Б. Текстоброющая функция литературных имен собственных (на материале эпических произведений XIX – XX вв.) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 “Русский язык” / Ирина Борисовна Воронова ; Волгоградск. гос. пед. ун-т. – Волгоград, 2000. – 24 с.
24. Ермолович Д. И. Имена собственные на стыке языков и культур / Д. И. Ермолович. – М. : Р. Валент, 2001. – 200 с.
25. Фoniaкова О. И. Имя собственное в художественном тексте / О. И. Фoniaкова. – Л. : ЛГУ, 1990. – 104 с.
26. Супрун В. И. Ономастическое поле русского языка и его художественно-эстетический потенциал: монография / Василий Иванович Супрун. – Волгоград : Перемена, 2000. – 171 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

27. Cela C. J. La Colmena / Camilo José Cela. – Madrid : EDAF, 2002. – 365 p.
28. Села К. Х. Вулик / Каміло Хосе Села ; [пер. з ісп. С. Борщевського ; передм. О. Пронкевича]. – К. : KM Publishing, 2011. – 256 с.